

Список використаних джерел:

1. Басун О.П. Історичні аспекти розвитку лісового господарства України в працях Б.Г. Іваницького / О.П. Басун // Актуальні проблеми історії аграрної науки Півдня України: Матеріали наук.-практ. семінару. – К., 2000. – С. 4-5.
2. Вакулук П.Г. Лісничий – головний господар лісу / П.Г. Вакулук. – К., «Укрцентркадриліс», 2005 р. – 104 с.
3. Генсірук С.А. Історія лісівництва в Україні / С.А. Генсірук, О.І. Фурдичко, О.І. Бондар. – Львів:Вид-во «Світ», 1995. – 422 с.
4. Декреты Советской власти. – Т. 4: 10 ноября 1918 г. – 31 марта 1919 г. – М.: Политиздат, 1968. – XII, 731 с.; Т. 5: 1 апреля – 31 июля 1919 г. – М.: Политиздат, 1971. – XVIII, 701 с.; Т. 6: 1 августа – 9 декабря 1919 г. – М.: Политиздат, 1973. – 584 с.; Т. 7: 10 декабря 1919 г. – 31 марта 1920 г. – М.: Политиздат, 1975. – 676 с.; Т. 9: Июнь-июль 1920. – М.: Политиздат, 1978. – XII, 460 с.
5. Іваницький Б.Г. Ліси й лісове господарство на Україні / Б.Г. Іваницький. – Т. 2. – Варшава, 1936. – 123 с. – (Пр. /Укр. наук. ін-ту; Т. 27. Сер. економічна; кн. 7).
6. Лісовий кодекс України: Закон України від 21 січня 1994 р. (за наступними змінами та доповненнями) у новий ред. від 08.02.2006 р. за № 3404-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – №21. – Ст. 170.
7. СУ, УССР, 1923 г., №33, ст.486.
8. СУ, УССР, 1925г., №67, акт 387.
9. Фурдичко О. І. Першопостаті українського лісівництва / О.І. Фурдичко, В.Д. Бондаренко. – Львів, 2000 – 372 с.

ЛЕСЬКО І. Б.,
аспірант кафедри теорії
та історії держави та права
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 347.23 (477.8) «1939/1945»

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ВЛАСНОСТІ
НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ПІСЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ
РАДЯНСЬКОГО РЕЖИМУ НА ПОЧАТКУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ
(ВЕРЕСЕНЬ 1939 – ВЕРЕСЕНЬ 1940 РР.)**

У статті розглянуто початковий період встановлення радянського режиму на західноукраїнських теренах, коли була проведена націоналізація землі, надр, лісів і вод, великої та середньої промисловості, торгових підприємств та закладів торгівлі, банків, транспорту й інших найважливіших галузей економіки, нерухомості в містах. Виділено особливості примусового та безоплатного вилучення майна, яке перебувало у приватній власності населення західноукраїнських областей, з одночасним зарахуванням його до категорії «всесоюзної» власності.

Ключові слова: радянський період, право власності, націоналізація, конфіскація, реквізиція.

В статье рассмотрен начальный период установления советского режима на западноукраинских территориях, когда была проведена национализация земли, недр, лесов и вод, большой и средней промышленности, торговых предприятий и учреждений торговли, банков, транспорта и других важнейших областей экономики, недвижимости в городах. Выделены особенности принудительного и безвозмездного изъятия имущества, которое находилось в частной собственности населения западноукраинских областей, с одновременным зачислением его в категорию «всесоюзной» собственности.

Ключевые слова: советский период, право собственности, национализация, конфискация, реквизиция.

The article deals with the initial period of the Soviet regime in western territories, during the nationalization of land, minerals, forests and water, large and medium industries, commercial enterprises and trade establishments, banks, transportation and other critical sectors of the economy, as well as real estate in urban areas. The article highlights the features of forced and uncompensated seizure of property, which was privately owned by the residents of western areas with its simultaneous admission to the category of «all-union» property.

Key words: soviet period, ownership, nationalization, confiscation, requisition.

Вступ. Драматичні події у західних областях Української РСР у період вересня 1939-1941 рр. висунули ряд нових вимог як до цивільно-правового регулювання відносин власності, так і до науки цивільного права в цілому. Остання повинна була сформулювати та дати чіткі відповіді на численні питання, які виникли у цивільній сфері, законодавстві та судовій практиці. Намагаючись оцінити певні зміни та новації, внесені війною в цивільне право, у його теорію й практику, необхідно зазначити, що принципи та інститути цивільного права зазнали певних змін у зазначений період. У першу чергу вони стосувалися інституту права власності.

Постановка завдання. Кардинальні зміни правових систем, а також соціального призначення права на західноукраїнських землях у період першої радянської окупації потребують ґрунтовного наукового аналізу норм, які регулювали відносини власності. Це стосується інституту права власності у цілому, і на землю зокрема, оскільки існування окремих форм права власності на землю категорично заперечувалося ідеологією радянської держави, яка окупувала західноукраїнські землі на початку Другої світової війни.

Інститут права власності є одним із головних інститутів цивільного права усіх правових систем. Особливості його становлення та розвитку є предметом фундаментальних досліджень багатьох вчених-правознавців, а саме: А.В. Боляновського, І.Г. Ветрова, В.В. Вісіна, О.М. Волощенко, О.М. Гончаренка, В.А. Гриневича, О.В. Гуменюк, Т.І. Гуменюк, О.В. Дзери, П.П. Захарченка, В.Р. Ковалюка, С.К. Кондратюк, В.І. Лавришчука, В.С. Макарчука, О.Г. Перехреста, В.С. Рубаника, К.П. Сміяла, С.С. Якіма та ін.

Результати дослідження. Народний комісар внутрішніх справ СРСР Л.П. Берія 15 вересня 1939 р. надіслав народному комісару внутрішніх справ УРСР І.О. Серову шифрограму, яка включала таємну директиву у зв'язку із найближчим вторгненням радянських військ на територію Західної України. Цей документ містив конкретні вказівки, що необхідно вчиняти із майном, яке належало на праві власності населенню захопленої території. Передбачалося: по-перше, зайняття будівель державних та приватних банків, казначейств, а також усіх сховищ державних і суспільних цінностей; по-друге, проведення реєстрації і вилучення у цивільного населення вогнепальної зброї, вибухівки та радіопередавачів; по-третє, не конфіскувати фураж та продовольство в населення [17, с. 145-147].

17 вересня 1939 р. заступник народного комісара закордонних справ СРСР В.П. Потьомкін зачитав польському послу в Москві В. Гжибовському ноту про те, що «Радянський уряд дав розпорядження Головному командуванню Червоної армії наказати військам перейти кордон і взяти під свій захист життя і майно населення Західної України і Західної Білорусії». Того ж дня голова Ради Народних Комісарів СРСР В.М. Молотов виступив із промовою по радіо, в якій повідомив громадянам про виданий радянським військам наказ – перетнути кордон і «взяти під свій захист життя і майно населення Західної України».

Вересневі події 1939 р. мешканці Західної України сприйняли неоднозначно. Поляки, які внаслідок воєнних дій втратили державу, були вороже налаштовані проти майбутніх змін у суспільному житті. Однак, за радянським сценарієм частина населення краю з ентузіазмом сприйняла початок війни та падіння польської держави, з широчу вірою в «торжество історичної справедливості» [1, с. 54]. З надією на покращення свого життя очікували приходу «нової» влади. Але ейфорія від приходу «совєтів» скоріше була викликана визволенням з-під влади польського режиму, а не радянськими чи прокомуністичними уподобаннями і настроями. Національні меншини плекали надії на радикальні позитивні зміни свого соціального статусу та покращення матеріальних умов життя [4, с. 348]. Інша частина мешканців, знаючи про специфіку діяльності радянської влади на Великій Україні, небезпідставно побоювалася за своє життя і власність. Органи безпеки через підготовку спеціальних повідомлень відслідковували настрої і поведінку місцевого населення, зазначали певні факти. Так, інженер-меліоратор Охрименко вважав, що «... красиві слова – це одне, а насправді ми маємо звичайне вторгнення полків радянської солдатні на територію, яка погано охороняється. Там триває зараз розправа з нещасними військовими і з людьми, які мають будь-яку власність. Триває справжній розгром, різня, або, як у них називається, соціалістична революція на першому етапі. Мужички на перших порах радіють, грабують і палять все, згодом їх скрутять в колгоспи, почнуть придавлювати потихеньку. В загальному, як і у нас все це вже було» [2, с. 265-272]. Деякі громадяни вказували: «... Якщо у нас була інша влада або навіть й ця, але б допустила вільний розвиток приватної власності, то життя було б значно кращим, кожний завів би собі господарство, а то добрих господарів радянська влада розігнала ...» [2, с. 12-27].

Протягом недовгого свого існування тимчасові органи влади, які спершу були створенні і функціонували на території західноукраїнських областей, робили все, щоб переконати місцеве населення в перевагах нового соціалістичного ладу. На перших порах представники радянської влади намагалися продемонструвати лояльність до місцевих мешканців «визволених» з-під гніту Польщі. Справжні цілі радянського режиму розкрилися через проведення цілеспрямованої радикальної політики у всіх сферах суспільного життя, передусім у відносинах власності.

Ідеологи впровадження радянського режиму на теренах західноукраїнських областей вважали, що насамперед необхідно ліквідувати (націоналізувати) приватну власність колишніх польських поміщиків, щоб зрівняти у правах усіх місцевих мешканців. На першому етапі діяльності новостворених радянських органів державної влади, система колишніх органів польської влади була повністю ліквідована.

Запровадження на західноукраїнських землях радянської соціалістичної моделі соціалізму розпочалося передусім із масової безоплатної примусової націоналізації землі, об'єктів промисловості і торгівлі.

Створеними тимчасовими управліннями у містах та селянськими комітетами у селах підпорядковувалися напіввійськовій підрозділи (озброєна робітничая гвардія та сільські дружини). Повсякденне керівництво цими органами перехідного типу здійснювали «уповноважені» представники ЦК КП (б) за допомогою військових, офіцерів органів внутрішніх справ та державної безпеки. Тимчасові управління у містах здійснювали керівництво фабриками та заводами, власники яких втекли в німецьку зону окупації.

До сфери діяльності цих управлінь входило вилучення та конфіскація майна у заможних містян. Тимчасові управління проводили націоналізацію музеїв та приватних колекцій польських поміщиків. З музею художніх промислів були вилучені і націоналізовані всі речі приватних осіб-втікачів, а військові цінності (дорогоцінні метали) було передано на збереження до державного банку.

Проте тимчасові органи влади все ж таки не могли без відповідного правового регулювання безоглядно вирішувати численні і важливі питання володіння, користування, розпорядження і припинення права власності. Затвердженні нормативно-правові засади проведення націоналізації було покладено тільки на уповноважений представницький орган, який хоча б формально «міг вважатися виразником волі населення Західної України» [7, с. 30]. Зрозуміло, що ідея «народного плебісциту» реалізовувалась у формі скликання та проведення Народних Зборів Західної України ЦК КП СРСР.

1 жовтня 1939 р. Політбюро ВКП (б), розглядаючи «Питання Західної України і Західної Білорусії», прийняло рішення, що визначало порядок проведення націоналізації на території Західної України. У цьому документі також визначалися питання, які необхідно було вирішити під час проведення Народних Зборів Західної України. Так, серед основних були положення, що визначали основи правовідносин у сфері власності: затвердження передачі поміщицької землі селянським комітетам, питання про націоналізацію банків та великої промисловості (п. 1). Виборчу кампанію проводили під гаслами: «встановлення радянської влади на території Західної України», «входження Західної України до складу СРСР», «схвалення конфіскації поміщицьких земель, націоналізація банків і великої промисловості» (п. 8); здійснення новоствореними тимчасовими управліннями контролю над підприємствами, що були залишені колишніми власниками, а також банками, транспортом, закладами зв'язку і торгівлі до формування суто радянських органів влади та управління (п. 22, 25) [5, с. 19-22].

Розвиток процесу радянзації керувався з Москви. Уже 4 жовтня 1939 р. Львівське обласне тимчасове управління звернулося до Станіславського, Тернопільського і Луцького обласних управлінь з пропозицією скликати у Львові Українські Народні Збори, «щоб затвердити передачу селянам поміщицьких земель селянським комітетам, щоб вирішити питання про націоналізацію банків і великої промисловості» [14, с. 42].

22 жовтня 1939 р. відбулися вибори до Народних Зборів, а вже 26 жовтня Народні Збори Західної України відкрилися у Львові. Серед питань порядку денного Зборів було тільки чотири: 1) про державну владу на Західній Україні; 2) про входження краю до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки; 3) про конфіскацію поміщицьких земель; 4) про націоналізацію банків та великої промисловості.

Цілком поділяємо позицію В.С. Макаруча, котрий зазначив, що «скликання Українських Народних Зборів у жовтні 1939 р. супроводжувалося активними діями радянських властей з метою добитися бажаного складу і бажаних прорадянських настроїв депутатського корпусу» [8, с. 192]. Адже, у заздалегідь узгоджених з представниками радянського режиму виступах доповідачі та запрошені представники «трудового народу», усі як один, наголошували на реалізації «наказів наших виборців, які одностайно і загально висловили побажання відібрати землю у великих магнатів та передати її в користування трудящим селянам ..., націоналізувати банки і найбільші промислові фабрично-заводські підприємства і установити робочий контроль на середній і дрібних підприємствах» [16, с. 51].

Але «у позиціях деяких делегатів можна було зауважити спроби формулювання власних незалежних оцінок і виступу з власними концепціями» [8, с. 191]. Однак, усі хто виступав на засіданнях Народних Зборів, одностайно наголошували на необхідності прийняття рішення про проведення націоналізації та конфіскації майна. Так, М.Г. Головяк риторично запитував: «Чи є у світі такий закон, крім радянського, який не визнає великої земельної власності і наділяє селян землею без викупу?» [16, с. 15]; П.І. Франко (син великого Каменяря), зазначив, що: «Ми домагаємося націоналізації банків і великої промисловості» [15, с. 25]; голова делегації від жінок м. Львова – добродійка Путра закликала депутатів «вільного народу голосувати за встановлення радянської влади на Західній Україні, за приєднання Західної України до квітучого Радянського Союзу, за повну конфіскацію і передачу селянам поміщицьких і монастирських земель, за націоналізацію банків і великої промисловості» [15, с. 157]; селянин Кузин із Толмацького повіту Станіславської області закликав «одностайно схвалити ініціативу селянських комітетів і затвердити передачу поміщицьких і монастирських земель, земель крупних чиновників у використання селянам» [15, с. 220] тощо.

Але жоден із учасників зборів не вказував на необхідність передавання нерухомого і рухомого майна колишніх польських вельмож і колоністів-осадників у приватну власність жителів Західної України. У риторичні доповідачів звучали лише фрази про «передання у користування трудовому селянству», «на вічне

користування», «у користування селян» вилученого майна. Це дає підстави стверджувати, що основним завданням Народних Зборів була «легітимізація» націоналізації власності польських поміщиків, з метою подальшого її передання «через волевиявлення» уповноважених представників західноукраїнських земель під юрисдикцію радянської влади.

27 жовтня 1939 р. Народні Збори прийняли Декларацію про державну владу та Декларацію про прийняття Західної України до складу СРСР і включення до складу УРСР. В ухваленій у той же день Декларації про націоналізацію банків і великої промисловості Західної України, «йдучи за прикладом Союзу Радянських Соціалістичних Республік», Народні Збори проголосили націоналізацію банків та великої промисловості.

28 жовтня 1939 р. Збори, «висловлюючи волю народу», вирішили земельне питання так як «народи Радянського Союзу» – проголосили на території Західної України конфіскацію земель поміщиків, монастирів та великих державних службовців «зі всім їхнім живим і мертвим інвентарем та садібними будівлями». Отже, Народні Збори закріпили правову основу позбавлення земель польських поміщиків без викупу через селянські комітети під керівництвом тимчасових управлінь. З моменту прийняття Декларації Народними Зборами Західної України «Про конфіскацію поміщицьких земель», уся земля Західної України з її надрами, усі ліси та річки проголошувалися власністю держави. Після прийняття вказаної Декларації відбувалося: скасування приватної власності на землю, виключення землі із цивільного обороту; заборона на укладення угод купівлі-продажу, оренди, міни, дарування, а також інших, які передбачали відчуження землі; надання землі виключно у розпорядження новоствореним органам радянської влади, які були її єдиним суб'єктом права власності тощо.

Примусове обмеження та позбавлення майнових прав мешканців Західної України, вилучення їх майна, припинення права приватної власності на території західноукраїнських земель в процесі націоналізації стало основою правової політики та діяльності радянських органів влади на теренах західноукраїнських земель.

Завершальним етапом для «возз'єднання» Західної України з радянською Україною, прийняття її до складу СРСР стало проведення 31 жовтня 1939 р. позачергової сесії Верховної Ради СРСР. 1 листопада 1939 р. єдиний законодавчий орган СРСР прийняв постанову про включення Західної України до складу Радянського Союзу. Верховна Рада УРСР, «заслухавши заяву Повноважної Комісії Народних Зборів Західної України», прийняла Західну Україну до складу УРСР шляхом прийняття Закону УРСР «Про прийняття Західної України до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки» [13].

На новоприєднаних територіях націоналізація та конфіскація майна відбувалися швидкими темпами.

Націоналізація при включенні нових республік в СРСР набула системного характеру. Так, делегати Народних Зборів Західної Білорусії 29 жовтня 1939 р. одностайно прийняли Декларацію про встановлення радянської влади у Західній Білорусії та входження останньої до складу Білоруської Радянської Соціалістичної Республіки. Також була прийнята аналогічна Декларація про конфіскацію поміщицьких земель, націоналізацію банків і великої промисловості. Західна Білорусія також стала радянським краєм відповідно до закону СРСР «Про включення Західної Білорусії до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік із возз'єднанням її з Білоруською Радянською Соціалістичною Республікою» від 2 листопада 1939 р. [9].

Згодом Народні сейми Латвії та Литви деклараціями від 22 липня 1940 р., а також Державна дума Естонії декларацією від 23 липня 1940 р. проголосили всю землю з її надрами, лісами і водами всенародним багатством.

З метою розширення південно-західних територій УРСР, 2 липня 1940 р. Верховною Радою СРСР було прийнято закон «Про включення Північної Буковини і Хотинського, Аккерманського та Ізмаїлівського повітів Бессарабії до складу Української Соціалістичної Радянської Республіки» [10], ці споконвічні українські землі були включені до складу УРСР.

У новостворених західних областях негайно розпочалася «радянська трансформація» відносин власності за прийнятим сценарієм. Внаслідок прийняття Президією Верховної Ради СРСР 15 серпня 1940 р. указу «Про націоналізацію землі на території північної частини Буковини» [12], уся земля з її надрами, лісами і водами на території Північної частини Буковини оголошувалася державною власністю, тобто «всенародним багатством». РНК УРСР було доручено здійснити усі заходи, пов'язані із передачею землі трудящим селянам у безстрокове та безповоротне користування.

Того ж дня Президією Верховної Ради СРСР було прийнято Указ «Про націоналізацію банків, промислових і торгових підприємств, залізно-дорожнього і водного транспорту і засобів зв'язку Північної частини Буковини» [11]. Цим документом президією єдиного законодавчого органу СРСР передбачалося, що націоналізованим на території Північної Буковини є наступне майно: 1) банки, інші кредитні установи, ощадно-позичкові каси, а також залізнодорожній та водний транспорт і засоби зв'язку; 2) промислові підприємства з числом робітників понад 20 осіб або з кількістю не менше 10 осіб, за наявності двигуна потужністю не менше 10 кінських сил. Перелік промислових підприємств, які підлягали націоналізації встановлювався РНК Української РСР. Крім того, РНК УРСР було доручено подати на затвердження Президії Верховної Ради СРСР перелік підприємств, які необхідно передати у союзне підпорядкування. Крім указаних фінан-

сових установ та промислових підприємств, націоналізації підлягали: усі підприємства поліграфічної промисловості (наприклад, друкарні); електростанції, трамваї та автобуси; всі підприємства спиртової промисловості; торгові підприємства з річним оборотом більше як 600 тис. руб, а також промислові винні підвали, нафтосховища; лікарні, великі аптеки, аптечні склади, санаторії; початкові, середні і вищі навчальні заклади; кінотеатри, театри, стадіони, музеї та картинні галереї; великі готелі, домоволодіння, а також будинки, господарі яких втекли з північної частини Буковини.

Після прийняття Декларацій народних Зборів Західної України, Указів Верховної Ради СРСР про націоналізацію майна у Північній Буковині та включення цих земель до складу УРСР, західноукраїнські терени було включено в систему централізованого бюрократичного управління «загальнонародним надбанням», сформувалася монополія державної власності у всіх сферах крайової економіки. Однією із основних передумов формування і розвитку відносин власності початкового (першого) періоду становлення та зміцнення радянської системи на теренах західноукраїнських земель стало створення відповідної нормативно-правової бази та здійснення практичних заходів щодо відчуження приватної власності місцевих жителів та, перш за все, власності великих поміщиків. Звісно, Західна Україна як складова частина УРСР (як до речі й інші т. зв. союзні республіки) були позбавлені будь-яких ознак суверенітету. Чинними в УРСР були переважно союзні нормативні акти, а ті, що приймалися республіканськими чи місцевими органами влади, переважно сумлінно дублювали їх зміст.

Побудова нової правової системи на теренах західноукраїнських земель здійснювалася на основі юридичної доктрини, що запровадилася у перші післяреволюційні роки Україні та ґрунтувалася на принципах тоталітарного режиму. Протягом першого року панування радянської влади було: 1) проведено масову націоналізацію землі, банків, торгових закладів, великих підприємств, залізничного транспорту; 2) встановлено робочий контроль над виробництвом, продажем продуктів і матеріалів і їх зберіганням, над фінансовою діяльністю підприємств; 3) конфісковано майно акціонерних товариств важливих галузей промисловості; 4) встановлено монополію над зовнішньою торгівлею; 5) скасовано право приватної власності [6, с. 5-6].

Висновки. Розглянутий нами період характеризувався практично однозначним підходом до права власності. Посилення адміністративно-владних заходів в управлінні економікою, централізоване бюрократичне керування т. зв. загальнонародними ресурсами, монополія державної власності у всіх сферах суспільних відносин, відчуження особистості від засобів виробництва – ці основні риси відносин власності початкового періоду становлення і зміцнення радянської системи у західноукраїнських областях, звісно, одержали своє відбиття в законодавстві того часу. Основне місце у сфері правового регулювання відносин власності займали акти, що визначали питання націоналізації, конфіскації реквізиції майна. Внаслідок цього зміни, стан і розвиток інституту права власності на теренах західноукраїнських земель потрібно розглядати лише в контексті союзного законодавства, яке було «чужим для галичан як за формою, так і за змістом» [3, с. 270].

Список використаних джерел:

1. В'ятрович В.М. Друга польсько-українська війна. 1942–1947. / В.М. В'ятрович – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2012. – 288 с.
2. Галузевий державний архів Служби Безпеки України. – Ф. 16. – Оп. 32 (1951 р.). – Спр. 13.
3. Голубко В.Є., Середяк А.В. Західноукраїнський селянин в умовах комуністичного режиму 1939-1953 рр.: пристосування та спротив // Історія України. Маловідомі імена, події, факти (Збірник статей). Вип. 34. – № 34. – К., Інститут історії України НАН України, 2007. – С. 269-289.
4. Гриневич В.А. Червона армія у війнах і військових конфліктах 1939-1940 рр.: військово-політичні, ідеологічні та соціально-психологічні аспекти // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. – № 10. – К., Інститут історії України НАН України, 2003. – 340-372 с.
5. Документи внешней политики СССР. Том 22. Кн. 2. – 1 сентября – 31 декабря 1939 г. – М.: Международные отношения, 1992. – 688 с.
6. Карасс А.В. Право государственной социалистической собственности. Объекты и содержание. – М., Акад. наук СССР, 1954. – 280 с.
7. Кондратюк С.К. Встановлення і функціонування радянського режиму в Західній Україні у 1939–1941 рр. (державно-правовий аспект): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Кондратюк Світлана Костянтинівна; Львів, нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2003. – 188 с.
8. Макаруч В.С. Державно-територіальний статус західноукраїнських земель у період Другої світової війни (1939–1945): історико-правове дослідження: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Макаруч Володимир Степанович; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – Л., 2006. – 454 с.
9. О включении Западной Белоруссии в состав Союза Советских Социалистических Республик с воссоединением её с Белорусской Советской Социалистической Республикой: Закон СССР от 2 ноября 1939 г. // Сборник законов СССР и указов Президиума Верховного Совета СССР. 1938 г. – июль 1956 г. / под ред. к. ю. н. Мандельштам Л. И. – Москва: Гос. издательство юрид. литературы, 1956. – С. 21–22.

10. О включении северной части Буковины и Хотинского, Аккерманского и Измаильского уездов Бессарабии в состав Украинской Советской Социалистической Республики : Закон Верховного Совета СССР от 2 августа 1940 г. // Сборник законов СССР и указов Президиума Верховного Совета СССР. 1938 г. – июль 1956 г / под ред. к. ю. н. Мандельштам Л. И. – Москва: Государственное издательство юридической литературы, 1956. – С. 22-23.

11. О национализации банков, промышленных и торговых предприятий, железнодорожного и водного транспорта и средств связи Северной части Буковины // Указ Президиума Верховного Совета СССР от 2 августа 1940 г. // Сборник законов СССР и указов Президиума Верховного Совета СССР. 1938 г. – июль 1956 г / под ред. к. ю. н. Мандельштам Л. И. – Москва: Государственное издательство юридической литературы, 1956. – С. 22-23.

12. О национализации земли на территории Северной части Буковины // Указ Президиума Верховного Совета СССР от 2 августа 1940 г. // Сборник законов СССР и указов Президиума Верховного Совета СССР. 1938 г. – июль 1956 г / под ред. к. ю. н. Мандельштам Л. И. – Москва: Государственное издательство юридической литературы, 1956. – С. 22-23.

13. Про прийняття Західної України до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки: Закон УРСР від 13 листопада 1939 р. // Більшовицька правда. 17 лист. 1939 р. – № 11.

14. Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга перша. – Львів: Астролябія, 2009. – 768 с.

15. Центральний державний історичний архів, м. Львів. – Ф. 859. – Оп. 1.– Спр. 10.

16. Центральний державний історичний архів, м. Львів. – Ф. 859. – Оп. 1.– Спр. 11.

17. Шаповал Ю. Україна ХХ століття: особи та події в контексті важкої історії. – К.: Генеза, 2001. – 560 с.

ЛИ ЖЕНЬ ИНЬ,

докторант

(Бакінський державний університет)

УДК 340.5

XVIII СЪЕЗД КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ КИТАЯ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ КНР

На XVIII съезде были подытожены результаты деятельности КНР на основе решений, принятых XVII съездом КПК руководства КНР, план развития экономики, и определены новые задачи экономического развития. Но был подведен главный итог: КНР пострадал от мирового финансового кризиса намного меньше, чем другие развитые государства.

Ключевые слова: XVIII съезд Коммунистической партии Китая, внешняя политика, внешнеполитический курс, реформы.

На XVIII з'їзді були підсумовані результати діяльності КНР на основі рішень, прийнятих XVII з'їздом КПК керівництва КНР, план розвитку економіки, і визначені нові завдання економічного розвитку. Але був підведений головний підсумок: КНР постраждав від світової фінансової кризи набагато менше, ніж інші розвинені держави.

Ключові слова: XVIII з'їзд Комуністичної партії Китаю, зовнішня політика, зовнішньополітичний курс, реформи.

At the XVIII Congress summarized the results of the PRC on the basis of decisions taken XVII Congress of the CPC leadership of the PRC, the plan of economic development, and to identify new challenges of economic development. But was let down by the main result: China suffered from the global financial crisis is much less than other developed nations.

Key words: XVIII Congress of the Communist Party of China, foreign policy, foreign policy reforms.

Вступление. XVIII съезд Коммунистической партии Китая – для китайского народа событие огромной важности. К власти пришли новые руководители современного образца. Их иногда называют представителями «четвертого поколения руководителей». Речь идет о Си Цзиньпина, Ли Кэцяна и их сверстниках [1].

Постановка задания. Как будет строиться внешняя политика КНР при представителях пятого поколения руководителей, каков будет новый девиз их правления? Вопрос очень актуальный, если учесть, что Китай, так же, как и многие великие державы, находится в непростом экономическом положении. Для вы-

